

ДУДМОНИ* ТУ КУЧОСТ? Ё посух ба бадкешони миллат

хазор донишчӯ дар Тоҷикистон бо таъмини шароити лозима аз устодони хирфай сабак меомӯзанд.

Бунёди сохтмони Неругохи барки обии Рогун мамлакатро аз бухрони энергетикӣ рахой бахшид, ҳам акнун сатхи зиндагии мардум боло рафтааст. Обанбори Рогун аз рӯи лоихаи шафофи муҳандисӣ сохта шуда, на танҳо ба рушди иқтисодиёти мамлакат, балки аҳамияти бузургро барои кишварҳои ҳамсоя ва минтақа молик аст.

Паёмҳои ҳамасолаи Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон мухтарам Эмомалӣ Раҳмон ба Маҷлиси Олӣ дар бораи самтҳои асосии сиёсати дохилӣ ва хориҷии мамлакат ба рӯзгори сокинони диёр беҳбудӣ бахшид ва байни минтақаҳо пули устувори дӯстиву рафокат гузошта, набзи ватандорӣ пайваста ҷӯш мезанад.

Дар даврони Истиқлолияти давлатии Ҷумҳурии Тоҷикистон бо соири мамолики дунё шартномаҳои дучонибаву бисёрҷониба баста, намоёндагонаш дар ҳамоишҳои сатхи байналмилалӣ фаъолона ширкат меварзанд. Чойи ифтихор аст, ки Президенти мо дар чандин чаласаҳои Маҷмаи Умумии Созмони Милали Муттаҳид раисӣ ва бо забони ноби тоҷикӣ суханронӣ кардааст.

Фазилати ибратини Пешво дар он аст, ки дар ҳаёти роҳбарикунандаи давлат мутахассисонро ба сахнаи сиёсат меоранд, ки мактабдидаву дардошноӣ мардуманд. Худи мактаби Президент барои роҳбарони сатхи олӣ омӯзанда аст.

Бо вучуди ин, доираҳои муайяни ба ном сиёсии зери ҳимояти хориҷиён мунтазам дар пайи игво буда, талоши кофтани «чирки зерӣ нохун»-ро доранд. Ҳамин аст, ки Абдучаҳбор Раҳмонзода, Ёрдамчи Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон оид ба масъалаҳои рушди иҷтимоӣ ва робита бо ҷомеа, дар сухбат бо хабарнигори АМИТ «Ховар» назари хешро аз вазъияти басо ҳассосу мураккабе, ки ҷаҳон зерӣ таъсири бемории COVID-19 мондааст, баён дошта, баробари нақши борики табибони ҳозир саҳми рӯзноманигоронро низ ҷиҳати аз тариқи васоити ахбори омма ва шабакаҳои иҷтимоӣ сари вақт паҳн кардани ахбори зарурӣ зикр менамояд. Ҳамзамон, номбурда дар рафти сухбаташ таъкидомез чунин ибраз мекунанд: «Аммо баъзе аз рӯзноманигорон дар

шабакаҳои иҷтимоӣ, порталҳои маълумотӣ ва блогҳои алоҳида ин зуқомӣ гузарандаро баҳона карда, ба ҷойи шарҳи дурусти беморӣ ва пешгирии он дар ҷумҳурӣ ба масъалаҳои сиёсӣ ва ғаразҳои шахсӣ даст зада, муҳити орому осудаи кишварамонро бо ахбори бардурӯғ ва бухтонҳои зиёд... ҳалалдор карда истодаанд».

Ақрабнафасоне дар ҳавои созу савти бегона тинчиву оромиши кишварро намехоҳанд. Масалан, хабарнигорони баҳши тоҷикии Радиои «Озодӣ» (Аврупои Озод) фақат аз камбуд меғунд: ё як хонаи селзадаро ба намоиши видеоӣ мегузоранд, ё «кахрамон»-еро меёбанд, ки аз харду дунё дасту дил шуста, «мудерн»-и замон шудааст! Ё ҳеч набошад, аз тақдири кадом як зани оташзада хангома меороянд, ҳол он ки ба иллати бемории рӯхӣ ходиса руҳ додаас ва пизишкон дар ин бора ҳулосаи тиббӣ навиштаанд.

Хабарнигори «Озодӣ» ба сурати лўлии талбанда рӯи роҳ нишаста, ба ояндагону равандагон дастӣ гадоӣ дароз мекунад. Ҳол он ки лўлиёни машҳур ба гадоӣ ин «шугл»-ро аз гузаштагонашон ба «мерос» гирифтаанд. Тавба, ҳамин амали содалавхонаро «таджикоти журналистӣ» унвон кардаанд. Фарзан, ҷамъи лўлиёно аз шаҳр биронем, «озодӣ»-парастон ба ҷаҳониён ҷор мезананд: «Дар Тоҷикистон табъизи наҷодӣ роҳандозӣ шудааст!» Пас, ба кадом рӯятон бовар бикунем?

Наҳод, ки дар як давлати дорои зиёда аз 9 миллион нафар аҳолидоштаи Тоҷикистон ҷомғорӣ вучуд нашошта бошад? Магар шумоҳо ободғарихои дар замони истиклол ба амал омадаро намебинед? Магар солиёни ғурезоғурез ва ғакру бенавоиву ғарибӣ ба дилатон назадааст? Ҳаводиси Сурияву Ироқу Ғаластину Афғонистон ва дигар мамолики ҷангзада бароятон сабақ намешавад? Ин хангомадозиву игвоангезӣ ба хоҷири ҷист? Ё бар ивази «бале»-ғӯихои хоҷагони бурунмарзӣ ва дарёфти пули муфт калами муқаддасро қурбони фасод ғардонидоед?

Воқеаҳои солҳои 90-уми асри гузашта ба қавли устод Айнӣ барои миллати «саҳтҷон» бояд сабаки яқумрӣ шавад. Дидем, ки думравони мансабталошу ҳурофотпараст, нимҷамуллову «қориён»-и аз тафсири Қуръони Қарим фарсаҳҳо дур аз минбари баҳманмоҳи ҳунии солҳои навадум ҷӣ гуна вазъ меғуфтанд.

Агар дар ин авохир афроди бедори миллатҳои мутамаддин ба қайҳон рафта, василаи омӯзиши таркиби ҷирмҳои осмонӣ кашфиёти нодир — дар сайёраи Миррих имқони эҳёи наботот — ҳаётро пешгӯӣ карда бошанд, уламои дину ғанни мо сол аз дувоздах моҳ асири ихтилофҳои мазаҳабӣ, баҳси саллаву дастори қўтоҳ, ҳаму ростӣ ангушти ишоративу

талаффузи арабии «валаззолин» бо «зод»-и «изгӣ», имлои «ӯ»-ву «й»-и дароз бо «вов»-и маъдуларо то ӯол ба тафовук нарасонидаанд.

Хабарнигори Радиои «Озодӣ» Шахлои Гулхоча (гӯё бо равиши нав бошад!) дар байн афкори ду тоҷикро ҳакамӣ мекунад. Кӣ намедонад, ки Кабирӣ, раиси Ташкилоти террористию экстремистии Хизби нахзати исломӣ, бо дастгирии хоҷагонаш фирорӣ гашта, бар зидди ҳамватанонаш дандон тез кардааст? Хатто вай дар посух ба суолҳои ҳамсухбаташ Собир Валиев худро норухат хис мекунад.

Мусаллам аст, ки Кабирӣ дар чомеаи навини Тоҷикистон ҳаргиз шахсият ва ё чехраи барҷастаи сиёсӣ ва фарҳангӣ набуд. Ақаллияти нахзатиён ба Муҳиддин ва ҳамтоёнаш эътиқод надоштанд. Игвою дасиса, якдигарнофаҳмиву кашмакаш дар байни хизбиёни нахзат ба ҳаде авҷ гирифта буд, ки қоршиносони байналмилалӣ Ташкилоти террористиву экстремистӣ унвонаш карданд. Филми ҳуҷҷатии «Ҳиёнат» ба даъвоҳои бепояи Кабирӣ латма мезанад. Баромадҳои Нуриддин Ризой дар барномаи «Висоли Ҳақ» мақоли тоҷикии «қал додари кӯр»-ро ба ёд меорад.

Аслан эътироз ё ҳамроҳшорӣ дар доираи қонунҳои амалкунанда дар мулки бегона сурат намегирад. Зеро мушкилоти ҳар як миллатро роҳбарони ҳуди ҳамон давлату ҳукумат ҳаллу қасл мекунад. Сангандозон ҳамин амали разилонаро «демократия» унвон кардаанд. Моҳияти демократия-«ҳокимияти халқ» тамоман дигар аст.

Як бор муборизаи ҳақталошонаи Спитаменӣ диловар бо Искандари Мақдуниву сипохиёнашро ба ёд биёред, ки ҷӣ миқдор мардону қонунӣ сугдӣ ба қатл расида буданд. Тактикаи қангӣ ва зиракии сиёсии Спитамен нагузошт, ки душман дар қатли ӯ ҳуқуқрабо бошад. Бале, қон бохт, қале ба душман қаслим нашуд.

Ё худ, қаҳрамоноҳои Темурмалик алайҳи муғулҳо дар Ҳўҷанди бостон назир надорад. Чингизӣ чандин шахро деҳоти Мовароуннахру Хуросонро бо манҷанику зарфҳои нафтдор қайрон қарда, қаритаи ҳуҷум меқашиданд. Сохтани 12 қишти бодбондор нақшаи роҳномаи ҳўҷандиён буд. Ба болову паҳлуи қиштиҳо қанд қабат намад қашида, бо қил андова қарданд, аз бар қарича гузоштанд. Бо ин роҳ дар қангҳои қуршиддат муғулҳои бешуморе қон бохтанд ва қалонтарин шахри қоёноби рӯди Сир Ёниқентро аз қанғоли ақнабитабарон озод намуданд.

Матонати ўро устод Садиддин Айнӣ дар очерки таърихии «Кахрамони халки тоҷик Темурмалик» ба калам дода, ҳолати ачиберо овардааст. Гоҳи ба ҳок супоридани кахрамон аз миёнбанди ӯ ҳалтача ёфтанд, ки як каф ҳок дошт, бо порчаи коғаз ва ин навишта: «Эй он, ки мурдаи ман ба дастат меафтад, агар некрохи одамон ва ватандӯстон бошӣ, маро бо ин як каф ҳок гӯрон, ки ин ёдгории ватани азизи ман аст!» Байт:

Атри кафан зи хоки ватан кардам орзу,
Во ҳасрато, ки ин орзу мебарам ба ҳок!»

Шумоҳо магар аз ёд бурдед инкилобҳои фарҳангии Шайхурраис Абуалӣ ибни Сино, Абурайхони Берунӣ ва Ҳаким Умари Хайёмо, ки то кунун аҳли олам аз файзи ин қовишҳои судманду тақвими мелодӣ баҳра мебаранд? Волидони покназари фозилон тоҷик буданд, яъне аз шачараи мову шумо. Бе муҳобо, ҳамин нобигаҳо дар сухангустарӣ шабеҳи файласуфони Юнони қадим, аз қабилӣ Сукрот, Афлотун, Арастуян, ки ба масоили инсон, рӯҳ, тафаккур, идеяҳо, тан ва нафс эътибори ҳамачониба дода, назарияи маърифатро пеш мегузоранд.

Таҳқиқи волеи фалсафаи асримиёнагии Шарқи исломӣ, фалсафаи замони нав, рушди маорифпарварӣ дар Фаронса, фалсафаи марксистӣ, фалсафаи маорифпарварии тоҷик ва ғайра дар ҷилди аввали китоби арзишманди «Фалсафа»-и доктори илмҳои фалсафа, профессор Нуриддин Саид дарҷ гардидааст.

Амали бадкешони миллат набояд ҳар яки моро бетараф гузорад. Боз ҳам ба фалсафаи маорифпарварии тоҷикон рӯ биёрем, мебинем, ки дар замони ошӯбҳои сиёсӣ баъзе намоёндагонӣ барҷастааш сӯи душманон ғаравида, ҳамкешону ҳамзабонони ҳудро шармсор кардаанд. Абдуррауфи Фитрат ҳамин гуна шахс буд, вале дар ибтидои муборизаҳои инқилобӣ сиёсӣ маънавӣ бисёриҳо ботинӣ ӯро нашинохтанд.

Озодиву соҳибхитӣ, яъне демократия бояд меъёр дошта бошад. Чаро ниҳодҳои масъули дохиливу байналмилалӣ ин ҳама таҳқиру шӯру шаафи бешарафноро шундаву лаб фуру мебаранд? Шаъну шараф ва риояи ҳукуки конституционӣ чӣ мешавад?

Доктори илмҳои фалсафа Нуриддин Саид бо ифтихор меғӯяд, ки тоҷикон дар масири

таърих мардуми шарафманд, сохибэъчозу тамаддунсоз, бонангу ор ва бекинаву беозор омадаанд. Ў бо таассуф аз истилои арабу чингизу мугул то исёнгарихои Хева ёд меоварад. Хамзамон, меафзояд, ки точикон дар ягон аср барои гасби марзу буми бегона талош накарда, бо ракибон созиш намуда, гунохашонро мебахшанд, боз дар айни тангдастӣ ёрмандӣ мекунанд. Ин моем, ки гапу калочахоро гӯё намешунавем, ба дил кина намегирем. Ин моем, ки хамаро бо чашми дил дида, бо акли кулл пазиро мешавем. Моем, ки рӯзи сахтиву нотавонӣ аз раҳи савобу имондорӣ душманро бо нону намак дар кулбаи хеш чой медихем.

Дар замони пурталотуми чахонишавӣ таблиггарони давлатҳои абаркудрат намегузоранд, ки сӯи чехрахои сиёсӣ ё давлаташон аз берун харфи бечо бигӯянд. Агар гуфтанд, дарзамон раддия пеш меоваранд. Дар мухити мо акси манзара ҳукмрон аст. Аз ҷҳор сӯ бар сарамон санги маломат меборад, вале ҳамоно дар ҳукми сукутем.

Устои зиндаёд Бозор Собир қаблан гӯиё ин амаҳҳои разилонаи гумроҳони миллатро саропо эҳсос намуда, ба дифои Сармеъмори сулҳу ваҳдати милли барҳоста буд:

Номи туро нависем, эй қаҳрамони ваҳдат,
Бо оби ноби тилло дар токи Қасри миллат!..

Сипехри ХАСАНЗОД,
нависанда ва публисист